



Sotkamon kunnan hankintaohje



SISÄLLYSLUETTELO

1.	Sotkamon kuntastrategia	3
2.	Hankintaosaaminen	4
2.1.	Toimeenpano ja toimintamallin kehittäminen.....	4
3.	Hankintaohjeiden soveltaminen	6
3.1.	Hankintojen periaatteet	7
3.1.1	Innovatiivisuus	8
3.1.2	Hankintojen tulosperusteisuus	9
3.1.3	Markkinoiden osallistaminen	10
3.1.4	Asiakkaiden osallistaminen	10
3.1.5	Sosiaalisen vaikutusten arviointi	10
3.2.	Hankinnat ja kilpailutus kunnan hanketoiminnassa	10
4.	Hankintaprosessi	11
4.1	Hankinnan vaiheet	11
4.2	Vastuut	12
4.3	Yhteishankinta ja kuntien välinen hankintayhteistyö	12
4.4	Hankintojen sähköistyminen	13
4.5	Hankinta- ja tilaajavastuulait	13
4.6	Viestintä	13
4.7	Hankintasopimusten hallinta ja sopimuskauden aikainen talouden seuranta..	14
5.	Laatuvaatimukset	15
5.1	Yleiset laatuvaatimukset	15
5.2	Tekniset eritelvät	15
5.3	Laadunvarmistus ja –valvonta	15
6.	Hankinta leasingrahoituksella	16
7.	Pienhankinnat	16
7.1	Hankinnan arvon laskeminen	16
7.2	Pienhankintaraja ja ohjeiden soveltamisala	17
7.3	Suosittelvat hankintamenettelyt pienhankinnoissa	17
7.4	Menettelyvaihtoehdot pienhankinnoissa	17
7.4.1	Kevyt rajoitettu menettely	17
7.4.2	Avoin menettely	18
7.4.3	Suora osto	18
7.5	Oikeusturvakeinot	18
7.6	Hankintasopimus	18
7.7	Ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat	19
7.8	Hankintaprosessin keskeiset vaiheet pienhankinnoissa.....	19
7.8.1	Hyvien toimittajien kartoittaminen-kelpoisuuden tarkistaminen	19
7.8.2	Tarjoajien kelpoisuuden arviointi pienhankinnoissa	19
7.8.3	Vertailuperusteet ja laatutekijät pienhankinnoissa	19
7.8.4	Tarjouspyynnön muoto	19
7.8.5	Hankintapäätös	20
7.8.6	Hankintapäätösvalta	20
8.	Kilpailutusmenettelyt	20
8.1	Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat.....	20
8.2	EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat.....	21
9.	Kynnysarvot ylittävistä hankinnoista ilmoittaminen	21
10.	Sopimus	22
10.1	Sopimusehdot	22
11.	Erinäiset määräykset	23

SOTKAMON KUNTASTRATEGIA

SOTKAMON KUNTASTRATEGIA 2017–2021

Visio

Menestystarina

Toiminta-ajatus

Yhdessä
rohkeasti eteenpäinStrategian
kärjet

1. Kasvava elinvoima

2. Asukkaiden hyvinvointi

3. Resurssien järkevä käyttö

Arvot

Innovatiivisuus Kaukoviisaus Osallisuus

KV 19.12.2017

Kuva: Martti Huusko

"Sotkamossa uskalletaan olla hullunrohkeitaikin"

1. KASVAVA ELINVOIMA

1.1. Teemme Sotkamosta kansainvälisen, Pohjoismaiden vetovoimaisimman, ympärivuotisen perhe-, lumi-, liikunta-, hyvinvointi- ja luontomatkailukeskuksen.

1.2. Vahvistamme Sotkamon viittä vahvaa ämmää: Matkailu, malmit, maa- ja metsätalous, marjat.

1.3. Edistämme kunnan innovointikykyä sekä uusien innovaatioiden syntymistä yliopisto- ja tutkimustyön kautta.

1.4. Mahdollistamme mm. kaava- ja infraratkaisulla yritysten kasvua ja alueelle sijoittumista. Huolehdimme hyvästä saavutettavuudesta.

"Positiivisten uutisten Sotkamo"

"Onnellisten asukkaiden Sotkamo"

2. ASUKKAIDEN HYVINVOINTI

2.1. Hyvinvoiva, hyvän palvelun, kunta takaa vetovoimaa. Takaamme toimivat ja laadukkaat peruspalvelut.

2.2. Satsaamme ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin, niin fyysiseen kuin henkiseen.

2.3. Edistämme vahvasti kuntalaistemme mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen, työllistymiseen, osallistumiseen ja liikkumiseen, myös esteettömästi.

2.4. Edistämme joustavaa opiskelun ja urheilun yhdistämistä.

2.5. Parannamme ympäristön viihtyisyyttä ja teemme Sotkamosta houkuttelevan asuin- ja työpaikan niin Kirkonkylällä, Vuokatissa kuin kylillämmekin.

"Viisaasti ja vastuullisesti tulevaisuuteen"

3. RESURSSIEN JÄRKEVÄ KÄYTTÖ

3.1. Panostamme elinvoimaa lisääviin investointeihin ja pidämme kuntatalouden tasapainoisena. Katsomme kaukoviisaasti tehdessämme päätöksiä.

3.2. Teemme kestäviä, eettisiä ja innovatiivisia hankintoja ja tuemme alueen liiketoimintaa.

3.3. Hyödynnämme digitalisaation mahdollisuuksia.

3.4. Suosimme uusiutuvaan energiaan perustuvia energiamuotoja. Kannustamme kestävään kehitykseen.

SOTKAMON KUNTASTRATEGIA
2017–2021

Kuntastrategia määrittää keskeiset linjaukset tulevaisuuden tahtotilasta ja toimii kunnan arkijohtamisen ja päätöksenteon kulmakivenä.

Kunnan keskeiset suunnitelmat, ohjelmat ja linjaukset toteuttavat strategiaa. Strategian toteutumista arvioidaan keskeisten mittarien ja indikaattoreiden avulla.

Tärkeänä osana strategiaa on innovatiivisen ja yhteistyötä tekevän kulttuurin rakentaminen.

Muutoksen on saatava kaikki mukaan. Idea- ja osallistumiskanavat laitetaan kuntoon ja saadaan kaikki ideoimaan rohkeasti arki-innovatiivisia ja hullunrohkeita ideoita. Strategian käytännön toteuttamisessa tarvitaan vahvaa viestintää.

Tarvitaan rohkeita päätöksiä ja kokeilukulttuuria ja rohkeita asioiden eteenpäin viemistä.

2. Hankintaosaaminen

Hankintojen toteuttaminen ja kehittäminen vaativat tähän osallistuvilta henkilöstöltä hankintojen strategisuuteen ja operatiiviseen toteutukseen liittyvää osaamista. Hankintojen teknisessä toteutuksessa käytetään Kainuun hankintatoimen asiantuntemusta. Hankintaosaamista kehitetään seuraavasti:

Hankintojen strateginen johtaminen

Hankintojen vaikuttavuuden vahvistaminen edellyttää strategisen näkökulman vahvistamista. Tässä painottuu hankintojen johtaminen sekä kunnan että palvelualue tasolla. Strategisuuteen liittyy niin johtamisosaaminen, kunnan elinkeinopolitiikka ja talous kuin strategisten hankintojen uusi hankintapolitiikka.

Tarvelähtöisyys ja loppukäyttäjien osallistamisen tavoitteet sekä menetelmät

Palvelualueiden osaamista kuvata sisällöllisesti omia tarpeitaan, tuotteitaan ja palveluitaan, tulee vahvistaa. Hankintojen sisältöasiantuntijoiden tarvemäärittelyn tueksi on tärkeää osallistaa myös palveluiden ja tuotteiden loppukäyttäjiä. Samoin loppukäyttäjiä on tärkeä kuulla läpi hankinnan sopimuskauden tarpeiden ja toteutuneen tuotannon laadun mittaamiseksi.

Hankintalainsäädännön osaaminen

Palvelualueilla tulee vahvistaa hankinnoista vastaavien hankintalainsäädännön osaamisen tasoja. Palvelualueilla tulee olla perustiedot hankintalainsäädännöstä sekä sopimuslaista.

Viestintä ja yhteydenpito markkinoiden kanssa

Tilaaajien ja toimittajien välistä yhteistyötä hankinnan suunnittelussa sekä sopimuksen aikaisessa tekemisessä tulee vahvistaa.

Hankintojen tulosperusteisuus

Hankintojen tulosperusteisuutta lisätään. Tulosperusteisuudella voidaan vahvistaa hankinnan innovaatiokannusteita. Tulosperusteisen hankinnan pitäisi olla sellainen, jossa vaikuttavuudelle on sijaa ja palveluntuottaja voi sitä edistää.

Sosiaaliset kriteerit

Sosiaalisilla hankinnoilla pyritään vahvistamaan työllisyyttä ja näin vähentämään syrjäytymistä ja vahvistamaan yhteiskunnallista vastuunkantoa. Sosiaalisten kriteereiden käyttöä hankinnoissa tulee vahvistaa.

2.1 Toimeenpano ja toimintamallin kehittäminen

Hankintaohjeen toimeenpano

Tämä hankintaohje on koko kunnan hankintatoimintaa ohjaava asiakirja ja se määrittelee hankintojen kehittämisen linjaukset, joiden perusteella jokainen palvelualue laatii omat yksityiskohtaiset tavoitteet ja mittarit. Samoin nämä tulevat käsittelemään ohjelmassa kuvattuja hankintaprosessia tukevia toimintamalleja oman yksikön tarpeisiin ja toimintamalleihin soveltaen. Hankintaohje päivitetään tarvittaessa.

Palvelualueet vastaavat hankintaohjeen toimeenpanosta ja tavoitteiden asettamisesta omassa organisaatiossaan palvelualueen erityispiirteet huomioiden. Nämä myös raportoivat ohjelman toimenpiteiden toteuttamisesta kunnan johtoryhmälle.

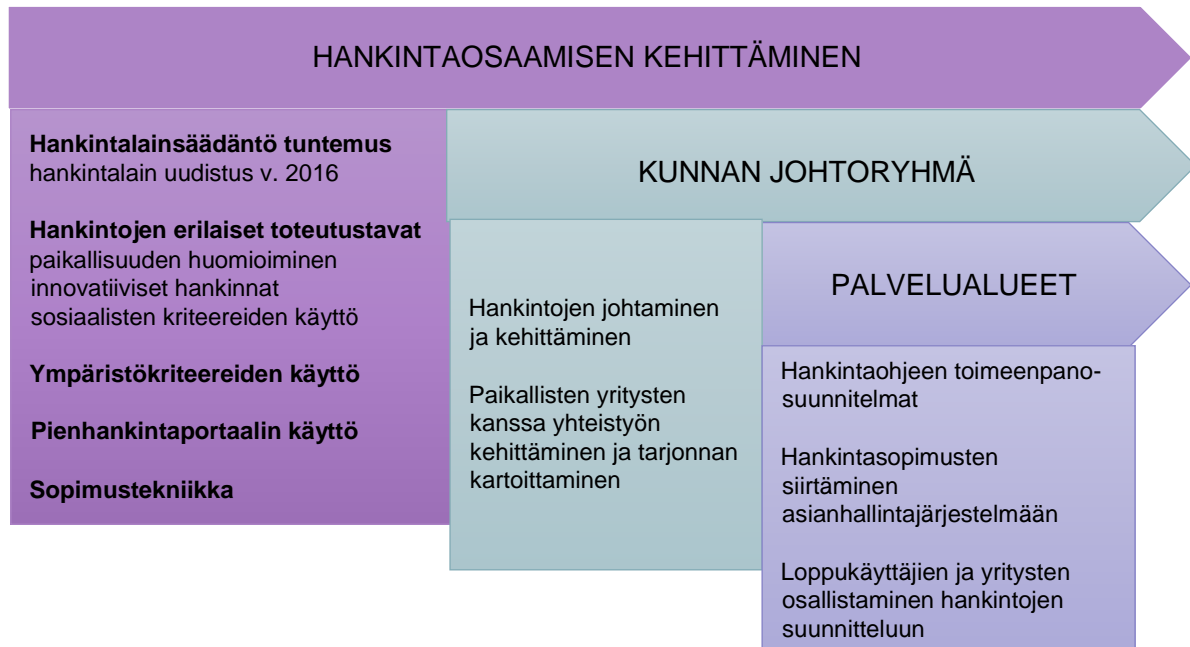
Tässä hankintaohjeessa on asetettu hankintojen tavoitteet ja määritetty toimenpiteet päämäärien mukaisesti. Kunnan johtoryhmä seuraa hankintaohjeen toimeenpanoa ja mittaa toteutumista.

Hankintajohtaminen vastaa kehittämisestä, taloudellisuuden kehittämisestä ja kytkemisestä kunnan talouden kokonaissuunnitteluun sekä tunnistaa hankintojen mahdollisuuksia ja tukee näiden toteutusta. Hankintaprosessissa painopiste on ollut perinteisesti kilpailutuksessa. Kilpailutus on kuitenkin vain yksi hankintaprosessin vaihe. Hankintoja tulee kehittää suunnittelua ja sopimuksen aikaista toimintaa painottaviksi.

OSAAMINEN	LOPPUKÄYTTÄJIEN JA YRITYSTEN OSALLISTAMINEN	SOPIMUSTEN HALLINTA
<p>Hankintojen monipuolisen hallinnan vahvistamiseksi tarvitaan eri osaamisalueiden vahvistamista (tarvejärjestyksessä, tärkein ensin)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sosiaalisten kriteereiden käyttö - Hankintalainsäädäntö tuntemus <ul style="list-style-type: none"> * Hankintalain uudistus 2016 - Hankintojen erilaiset toteutustavat <ul style="list-style-type: none"> * Paikallisuuden huomioiminen * Innovatiiviset hankinnat - Ympäristökriteereiden käyttö - Pienhankintaportaalien käyttö 	<p>Käyttäjien tarpeiden tuntemus Varsinaisia loppukäyttäjiä ei juuri vielä osallisteta hankinnan suunnitteluun.</p> <p>Vuoropuhelu yritysten kanssa Tilajaat käyvät vuoropuhelua yritysten kanssa.</p> <p>Uusien ratkaisujen käyttöönotto Innovatiivisten ratkaisujen käyttöönotto edellyttää vuorovaikutusta loppukäyttäjien ja markkinoiden kanssa.</p>	<p>Sopimusten tunteminen Ostot kohdistuu sopimustoimittajille</p> <p>Sopimusten käyttö Sopimusten käytössä on haasteita. Sopimuksia ei löydetä ja Sotkamon hankintasopimusten hakeminen on vaikeaa. Kaikki hankintasopimukset eivät ole vielä sähköisessä muodossa saatavilla.</p> <p>Sopimuskausi Sopimuskauden aikainen hankinnan seuranta, palautteen anto ja kehittäminen</p>

Näihin kehittämiskohtiin vastaamalla vahvistetaan hankintojen laatua ja kustannustehokkuutta sekä luodaan edellytyksiä hankkia pk-yritysten tuotekehitystä ja kunnan toimintaa vahvistavia ratkaisuja

Keskeiset kehityskohteet ja toimenpiteet



3. Hankintaohjeiden soveltaminen

Sen lisäksi, mitä julkisista hankinnoista annetussa laissa (1397/2016, myöhemmin hankintalaki / HankL) eli hankintalaissa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista hankinnoista annetussa laissa (1398/2016) eli erityisalojen hankintalaissa ja niitä täydentävissä säädöksissä, kuntalaissa ja hallintolaissa säädetään sekä kunnan taloussäännössä määrätään, noudatetaan Sotkamon kuntaan kuuluvien hankintayksiköiden hankinnoissa näitä ohjeita.

Näitä hankintaohjeita sovelletaan kaikkiin Sotkamon kunnan palvelualueisiin. Ohjeiden merkitys korostuu kansalliset kynnysarvot alittavien hankintojen kohdalla (pienhankinnat), joihin ei sovelleta hankintalain velvoitteita. Hankintaohjeessa annetaan toimintaohjeita myös kansalliset kynnysarvot ylittäviin hankintoihin, joiden kohdalla on lisäksi otettava huomioon mahdolliset hankintalain ja -asetuksen yksityiskohtaiset velvoitteet.

Hankintalain tarkoittamalla hankinnalla tarkoitetaan organisaation ulkopuolelta tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen ostamista, vuokraamista tai siihen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä.

Hankinnan rahoitustapa ei vaikuta hankintalainsäädännön soveltamiseen. Aina kun hankinnan suorittaa hankintalaissa tarkoitettu hankintayksikkö, sovelletaan lakia julkisista hankinnoista rahoitustavasta riippumatta. Näin mm. projekti- ja hankerahoituksella tehtävät materiaalin ja palveluiden ostot tehdään noudattaen Sotkamon kunnan hankintaohjetta. Samalla tulee huomioida rahoituspäätöksissä mainitut hankinnan erityisehdot.

Kunnan tai kuntakonsernin sisäisissä hankinnoissa ei ole kilpailuttamisvelvollisuutta. Hankinnan säilyminen kuntakonsernin sisäisenä sidosyksikköhankintana arvioidaan hankintalain 15 §:n ja oikeuskäytännön perusteella. Vastaavasti hankintalain mukaan arvioidaan, onko kuntien yhteistoiminnan kohdalla kysymys kaupallisesta taloudellista vastiketta vastaan tapahtuvasta hankinnasta vai laajalaisemmasta hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävästä yhteistoiminnasta.

Hankinnat jakaantuvat taloudellisen arvon perusteella kolmeen eri ryhmään 1) hankintalaissa tarkoitettujen kansallisen kynnsarvon alittaviin, 2) kansallisen kynnsarvon ylittäviin ja 3) EU kynnsarvon ylittäviin hankintoihin.

Kansalliset kynnsarvot 1.1.2017

- tavara- ja palveluhankinnat	60 000 €
- käyttöoikeussopimukset / palvelut	500 000 €
- terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut	400 000 €
- muut erityiset palvelut	300 000 €
- rakennusurakat	150 000 €

EU-kynnsarvot 1.1.2018 alkaen

- tavara- ja palveluhankinnat	221 000 €
- rakennus- ja käyttöoikeusurakat	5 548 000 €
- suunnittelukilpailut	221 000 €
- erityisalojen tavara- ja palveluhankinnat	443 000 €
- erityisalojen rakennusurakat	5 548 000 €
- erityisalojen suunnittelukilpailut	418 000 €

Hankinta-arvot ovat arvonlisäverottomia summia (alv 0 %).

Erityisalojen hankintalaki soveltuu vain niihin toimialoihin, jotka laissa on erikseen mainittu. Näitä ovat esimerkiksi:

- Energiahuolto (sellaiset kiinteät verkot, joiden tarkoituksena on tarjota yleisölle kaasun tai lämmön tuotantoon, siirtoon tai jakeluun liittyviä palveluja.)
- Vesihuolto (lähinnä talousveteen liittyvä veden johtaminen, käsittely ja toimittaminen. Jäteveden osalta vesihuolto kuuluu erityisalojen hankintalain soveltamisalaan vain silloin, kun siitä huolehtii sama toimija kuin talousvedestä. Sama koskee hulevesiviemärintiä.)
- Eräät liikenteen palvelut (sellaiset verkot, joiden tarkoituksena on tarjota julkisia kuljetuspalveluita rautateitse, raitioteitse, automatisoiduin järjestelmin, johdinautoilla, linja-autoilla, kaapeliradoilla tai metrolla. Lakia sovelletaan myös kuljetuspalvelujen tarjoamiseen kuljetuspalvelujen verkossa.)
- Postipalvelut

3.1 Hankintojen periaatteet (Lähde: Hankinnat.fi)

Hankintalaissa säädellään kilpailuttamismenettelyistä ja toimintavelvoitteista, joita julkisten viranomaisten ja muiden lain soveltamisalaan kuuluvien hankintayksiköiden on hankinnoissaan noudatettava. Toimintavelvoitteiden taustalla ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaiset syrjimättömyyden-, yhdenvertaisuuden-, avoimuuden- ja suhteellisuuden periaatteet.

Koska hankintamenettelyssä esille tulevia lukuisia yksittäisiä tulkintatilanteita ei voida kattavasti säätää, tulee näissä tilanteissa tehtävien ratkaisujen perustua toimintavelvoitteiden taustalla olevien periaatteiden soveltamiseen. Hankintamenettelyä koskevia syrjimättömyyden-, yhdenvertaisuuden-, avoimuuden- ja suhteellisuuden periaatteita tulee noudattaa kaikissa hankintamenettelyn vaiheissa.

Hankintoja koskevat yleiset periaatteet on todettu hankintalain 3 §:ssä. Sen mukaan hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen.

Tasapuolisuus

Tarjouspyyntöä tai muita hankinta-asiakirjoja ei saa laatia siten, että hankinnan kohteen määrittely asettaa tarjoajat epätasa-arvoiseen asemaan. Tarjoajien ja tarjousten arvioinnissa tasapuolisuusvaatimus edellyttää, että asetetut vaatimukset koskevat samalla tavoin kaikkia tarjoajia. Toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei saa kohdella eri tavoin eikä erilaisia tilanteita kohdella samalla tavoin, ellei tällainen kohtelu ole objektiivisesti perusteltua.

Syrjimättömyys

Ehdokkaita ja tarjoajia on kohdeltava julkisissa hankinnoissa samalla tavalla riippumatta sellaisista tekijöistä, jotka eivät liity hankinnan toteuttamiseen. Tällaisia tekijöitä ovat erityisesti ehdokkaiden tai tarjoajien kansallisuus taikka sijoittautuminen johonkin jäsenvaltioon tai alueelle. Syrjimätön kohtelu edellyttää siten myös, että eri paikkakunnilta olevia ehdokkaita tai tarjoajia kohdellaan samalla tavoin kuin esimerkiksi oman kunnan yrityksiä. Syrjimättömyysperiaatteen on tulkittu tarkoittavan, että hankinnalle asetetut vaatimukset eivät saa olla paikallisia, tiettyä aluetta suosivia tai syrjiviä.

Avoimuus

Avoimuusperiaate perustuu unionin perustamissopimusta koskevaan oikeuskäytäntöön sekä kansallisesti myös yleisesti tunnustettuihin hallinnon avoimuutta koskeviin vaatimuksiin, joista on säädetty muun muassa hallintolaissa (434/2003) sekä laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999).

Avoimuusperiaate edellyttää, että hankintamenettelyä koskevia tietoja ei salata, hankinnasta ilmoitetaan julkisesti, tarjouskilpailun ratkaisemisesta tiedotetaan tarjouskilpailuun osallistuneille ja, että hankintaa koskevat asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia. Avoimuusperiaatteesta johtuen tarjouspyyntö on saatettava avoimesti kaikkien halukkaiden saataville tai niille, jotka esimerkiksi rajoitetussa menettelyssä on valittu tarjousmenettelyyn.

Avoimuusperiaatteen toteuttamista rajoittavat eräät salassapitotarpeet, jotka on yksilöity viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevassa lainsäädännössä.

Suhteellisuus

Suhteellisuusperiaate edellyttää, että hankintamenettelyn vaatimukset ovat oikeassa suhteessa tavoiteltavan päämäärän kanssa. Siten esimerkiksi tarjoajien soveltuvuusehtojen asettamisessa on huomioitava hankinnan luonne ja arvo. Samaten tarjouspyynnön sisältöön tai tarjousmenettelyn ehtoihin liittyvien vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan laatuun nähden. Suhteellisuusperiaatteen on katsottu oikeuskäytännössä merkitsevän myös kohtuullisuuden vaatimusten huomioon ottamista.

Suhteellisuusperiaatteen vaatimukset ovat nähtävissä muun muassa hankintalain säännöksessä, joka kieltää hankintayksiköitä asettamasta liian korkeita liikevaihtovaatimuksia tarjouskilpailuun osallistuvilla toimittajilla.

3.1.1 Innovatiivisuus

Innovatiivisilla hankinnoilla voidaan tarkoittaa seuraavia eri asioita:

- Innovatiivisia hankintatapoja; uusi tapa toteuttaa hankintaprosessi
- Innovaatioiden hankintaa; tuotekehitysprojektin hankinta
- Innovaatioihin kannustavia hankintasopimuksia; hankinta luo toimijalle innovaatiokannusteen
- Hankintojen käyttämistä innovaatiopolitiikan välineenä; hankintoja hyväksikäyttäen kehitetään alueen yritysten liiketoimintaa ja innovointia

Usein nämä eri näkökulmat yhdistyvät innovatiivisissa hankinnoissa; kun halutaan hankkia innovatiivinen lopputulos, hankinnan kohteella on uutuusarvoa. Se edellyttää yleensä myös uusia toimintatapoja hankinnan eri vaiheissa. Kun halutaan hankkia parempaa, tulee se myös tyypillisesti hankkia paremmin. Hankintakriteereihin on tärkeää sisällyttää myös laadun mittareita.

Innovatiivisilla hankintatavoilla tarkoitetaan hankinnan suunnittelu- tai toteutusvaiheen uusia toimintamalleja, joilla pyritään varmistamaan, että hankinnan kohde vastaa mahdollisimman hyvin tarvetta. Tämä edellyttää hankintamenettelyn suunnittelua tavoitteen mukaan ja haluttua tavaraa tai palvelua tarjoavien toimijoiden ottamista mukaan hankintaprosessiin. Nämä toimintamallit voivat edeltää varsinaista juridista hankintaprosessia kuten luvussa 3.1.3. mainittu markkinavuoropuhelu tai sisältyä kilpailuvaiheeseen kuten neuvottelumenettely. Innovatiivisuus edellyttää uusia toimenpiteitä niin loppukäyttäjien kuin markkinoiden osallistamiseksi systemaattiseksi osaksi hankintojen toteutusta.

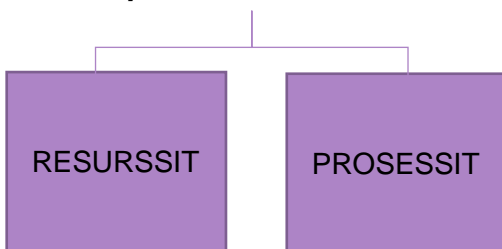
Hankinnan innovatiivisuuden arviointi perustuu sen hankintaluokitteluun. Kun hankinta on strateginen arvoltaan, volyymiltään tai muutoin merkittävä, kannattaa suunnitteluun panostaa ja toteutuksessa käyttää innovatiivisia menetelmiä.

3.1.2 Hankintojen tulosperusteisuus

Tulosperusteisuudella voidaan vahvistaa hankinnan innovaatiokannusteita. Tulosperusteisella hankinnalla tarkoitetaan sellaista hankintaa, jossa hankinnan kohde on vähintään osittain sidottu hankinnalla tavoiteltaviin tuloksiin. Tulosperusteisissa hankintamalleissa tuottajalla on sisäänrakennettu kannustin kehittää parempia toimintatapoja, koska niissä ei osteta toimenpiteitä tai resursseja vaan lopputulosta.

Tulosperusteisuus itsessään sisältää kannustavan elementin. Lisäksi sopimukseen voidaan kirjata bonuksia (seurannan ja kannusteiden peruseriaatteet ovat sopimuksessa) ja sanktioita tavoitteiden, kuten laatuvaatimusten tai asiakastyytyvyyden saavuttamista tai niiden ylittämistä tai alittamista. Tyypillisen sanktioinnin oheen on suositeltavaa ottaa mukaan myös palkitseminen. Tulosperusteinen hankinta vaatii yksityiskotaisesti mietittyjä laatuksiteereitä seurannan tueksi.

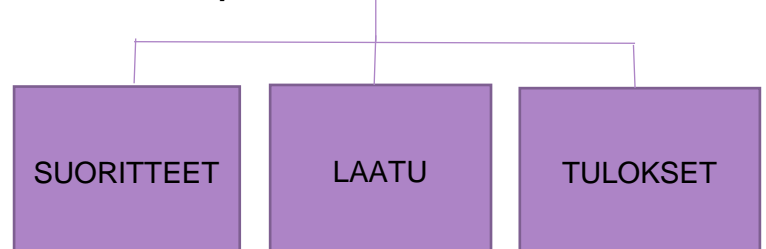
Toimintaperusteiset hankintamallit:



*Henkilöstömäärä
Laitteet
Tilat
Materiaalit*

*Tuotantomallit
Tuotantotavat
Menetelmät
Hoitomuodot*

Tulosperusteiset hankintamallit:



*Palvelutapahtumat
Palveluvolyymi*

*Luotettavuus
Oikea-aikaisuus
Standardin mukaisuus*

3.1.3 Markkinoiden osallistaminen

Markkinoilla olevien toimijoiden ja nykyisten sekä tulevien tuotteiden ja palveluiden tuntemus on onnistuneen hankinnan edellytys. Palveluiden ja tuotteiden nykyiset ja potentiaaliset tarjoajat ovat yleensä asiantuntijoita ja heidän asiantuntemustaan tulee käyttää hankintojen määrittelyssä. Vuoropuhelu yritysten kanssa on suositeltavaa jo aikaisessa vaiheessa tarjouksen suunnittelua. Vain juridisen tarjouskilpailun aikana keskustelut yritysten kanssa ovat tarkasti rajoitettuja ja määrämuotoisia. Kaikissa muissa vaiheissa vuorovaikutus on sallittua ja vahvistaa tulevien hankintojen määrittelyä. Markkinoiden osallistamisen kaikissa toimenpiteissä tulee kuitenkin toimia avoimesti, tasapuolisesti ja syrjimättömästi.

3.1.4 Asiakkaiden osallistaminen

Asiakkaalla tarkoitetaan palvelun tai tuotteen loppukäyttäjää, joka voi hankintakohtaisesti olla kunnan työntekijä, kuntalainen tai yritys. Kustannustehokkuuden ja asiakastyytyväisyyden vahvistaminen vaatii asiakkaiden systemaattista osallistamista hankittavan palvelun tai tuotteen suunnitteluun hankinnan kohdetta määritettäessä ja hankinnan sopimuskauden aikaisessa seurannassa ja kehittämisessä. Asiakkaiden osallistaminen on jatkuvaa oppimista kunnan toimintojen ja hankintojen kehittämiseksi. Palvelualueiden tulee oppia myös toisiltaan hankintojen tarvemäärittelyn menetelmien kehittämiseksi.

Hankinnan kohdetta määritettäessä

- Asiakastarve- ja tyytyväisyyskyselyt
- Asiakkaiden tarpeita kartoittavat haastattelut ja ryhmäkeskustelut
- Asiakkaiden tarpeita määrittävät ideointipajat
- Asiakkaiden käyttökokemuksia keräävät päiväkirjajärjestelmä (asiakkaat vastaavat muutamaaan palvelua /tuoteta koskevaan kyselyyn päivittäin)

Hankinnan sopimuskauden aikana

- Asiakaspalaute ja tyytyväisyyskyselyt
- Kehittämistä koskevat haastattelut
- Kehittämistä koskevat työpajat
- Asiakkaiden havainnointi

3.1.5 Sosiaalisten vaikutusten arviointi

Sosiaalisesti vastuullisilla julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan hankintoja, joissa sosiaaliset näkökulmat on huomioitu ja joissa sosiaaliset ja taloudelliset näkökulmat vahvistavat toisiaan. Sosiaalisilla hankinnoilla pyritään vahvistamaan työllisyyttä ja näin vähentämään syrjäytymistä ja vahvistamaan yhteiskunnallista vastuunkantoa. Sosiaaliset kriteerit hankinnoissa voivat liittyä esimerkiksi:

- Työllisyysmahdollisuuksien luomiseen mm. nuorille, pitkäaikaistyöttömille, ikääntyneille, vammaisille ja osatyökykyisille.
- Sosiaalisen yhdenvertaisuuden tukemiseen mm. parantamalla vähemmistöryhmien omistamien tai heitä työllistävien yritysten edellytyksiä osallistua julkisiin hankintoihin
- Tasa-arvoisiin ja turvallisiin työoloihin sekä oikeudenmukaiseen palkkaukseen

3.2. Hankinnat ja kilpailutus kunnan hanketoiminnassa

Kunnan hallinnoimissa hankkeissa (ml. EU-rahoitteiset hankkeet) noudatetaan hankintoihin ja kilpailuttamiseen liittyviä säädöksiä ja asetuksia.

Lisäksi noudatetaan rahoittajaviranomaisen täydentävää ohjeistusta julkisista hankinnoista ja erityisesti pienhankinnoista (esim. rahoituspäätöksen ehdot).

Hankintamenettelyyn liittyvä materiaali tukee dokumentoida ja säilyttää hankkeiden säädösten ja asetusten mukaisesti (tarjouspyyntö, tarjousten avauspöytäkirja, tarjoukset, tarjousten vertailuasiakirjat, hankintapäätös, hankintasopimus/tilaus sekä muutoksenhakuosoitus). Myös pienhankintoja koskeva aineisto tulee säilyttää kunnan omassa hankeaineistossa (maksatushakemuksen liitteeksi vain pyydytyt dokumentit). Hankintamenettelyn vaiheet dokumentoidaan asianmukaisesti myös pienhankintoja tehtäessä.

EU-rahoitteisissa hankkeissa suoramarkinta on aina poikkeus, joka on perusteltava hankintapäätöksessä.

Suoramarkintapäätös tehdään kirjallisesti ja se perusteellaan yksityiskohtaisesti.

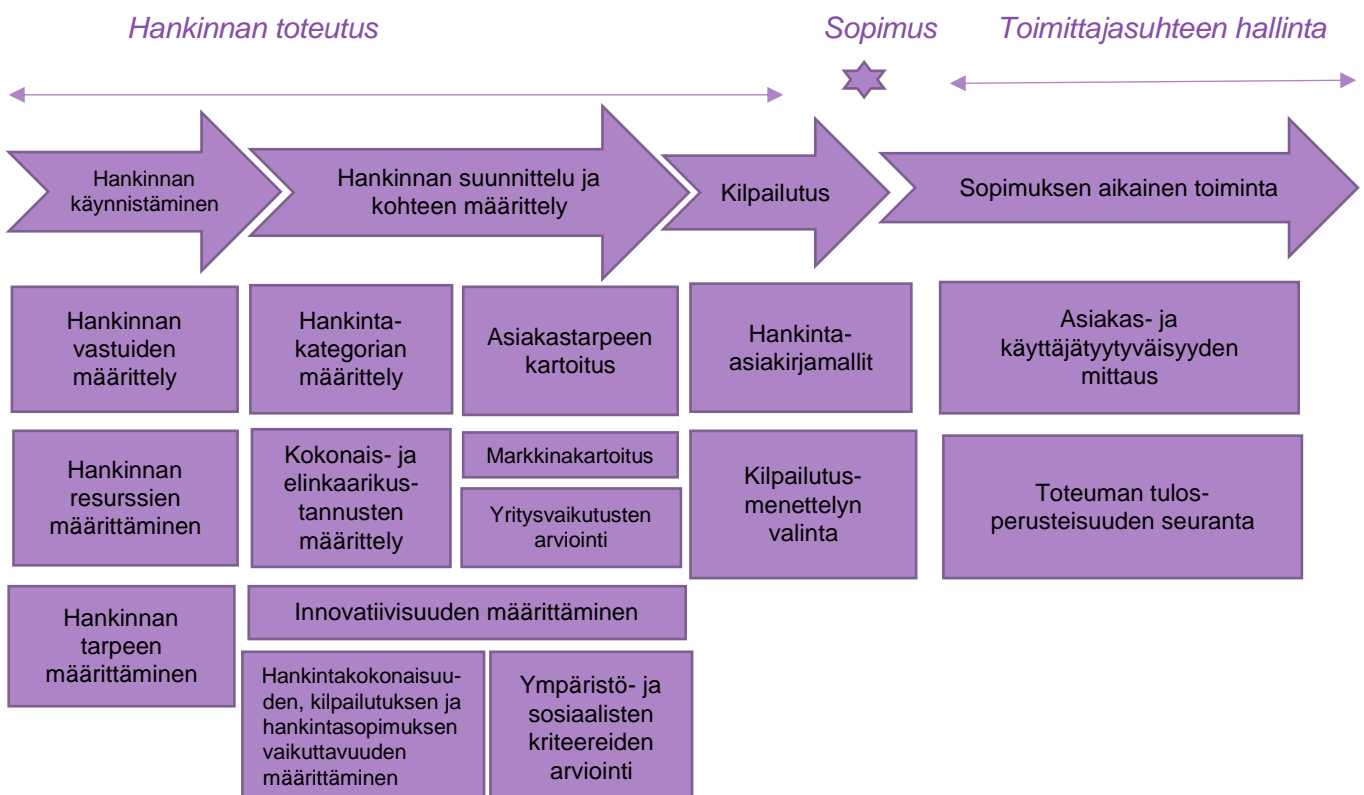
Jos markintaa ei ole kilpailutettu eikä suoramarkinnalle ole esitetty riittäviä lainmukaisia perusteita, kustannus on tukikelvoton.

4. Hankintaprosessi

Hankintaprosessi tulee suunnitella aina kulloisenkin hankinnan ja sen tavoitteiden mukaisesti. Tässä auttaa hankintojen oikeanlainen luokittelu. Toimivat hankintaluokat varmistavat, että hankintojen resurssit kohdentuvat strategisesti ja taloudellisesti oikealla tavalla: resurssit kohdentuvat tärkeisiin hankintoihin ja hankintojen kustannukset eivät muodostu liian suureksi suhteessa toteutettavaan hankintaan. Selkeä vastuunjako, prosessin hallittu johtaminen (suunnittelusta sopimuksenaikaiseen toimintaan) sekä oikea-aikainen ja riittävä viestintä on keskeistä kaikissa hankinnoissa. Tässä luvussa on linjattu miten hankinnat tulee vastuuttaa, miten toimivat hankintaluokat muodostetaan ja miten hankinnoista viestitään.

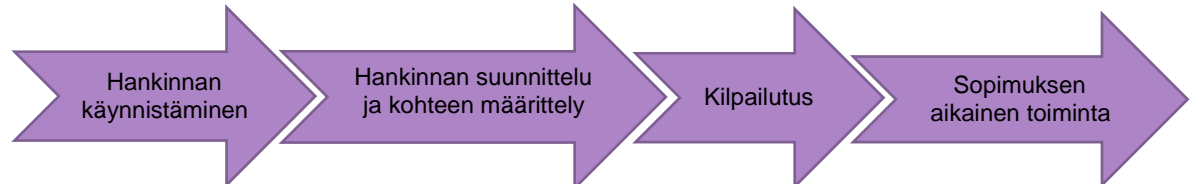
4.1 Hankinnan vaiheet

Kunnan strategiset hankinnat toteutetaan seuraavassa kuvatun hankintaprosessin mukaisesti. Jokainen palvelualue määrittää omien hankintojensa tarpeita tukevat yksityiskohtaiset toimet. Keskeistä hankintaprosessissa on käsitellä jokaista markintaa aina sen tarpeen, tavoitteiden ja vaikuttavuuden näkökulmasta. Hankinnan aikaisempien tarjouspohjien tai sopimusluonnosten kopiointi ei tuo markintaan uusia ratkaisuja eikä vahvista hankinnan vaikuttavuutta. Vaikuttavuuden syntyä voidaan edistää hankinnassa kohteen määrittelyssä, kilpailutuksen vertailuperusteissa ja sopimuskannusteissa. Toisaalta hankinnan suunnitteluun ja toteutukseen käytettävää työmäärää pitää arvioida aina hankinnan strategisuus ja koko huomioiden.



4.2 Vastuut

Hankintojen strategisen vaikuttavuuden saavuttamiseksi johtamisen rinnalla korostuu vastuunjako hankinnoissa. Seuraavassa taulukossa on esitetty ohjeellinen vastuunjako hankintaprosessin vaiheittain ja toimijoittain. Vastuiden jakautuminen voi yksityiskohtissa vaihdella hankintayksiköittäin ja hankinnoittain. Vastuut määritetään yksityiskohtaisesti jokaisessa organisaatiossa. Hankinnan käynnistämisvaiheessa nimetään vastuuhenkilö sekä riittävästi resursseja hankinnan toteuttamiseen.



Palvelualueen päällikkö tai hänen valtuuttamansa henkilö	Vastaa			Vastaa	Vastaa
Palvelualueen asiantuntemuksesta vastaava henkilö		Vastaa	Vastaa	Osallistuu	Osallistuu
Hankintaan valittu työryhmä		Osallistuu	Osallistuu	Osallistuu	Osallistuu
Kainuun hankintatoimi	Vastaa yhteishankinnoista	Osallistuu	Osallistuu	Vastaa	Osallistuu
Palvelun/tuotteen käyttäjät		Palvelualue vastaa osallistamisesta			Osallistuu
Palvelun/tuotteen tarjoajat		Palvelualue vastaa vuoropuheluista	Palvelualue vastaa vuoropuheluista	Kysymykset	Osallistuu

Hankintaprosessin työmäärän painotusta siirretään suunnittelun ja sopimuskauden vaiheisiin. Näissä päävastuu on hankintaa toteuttavalla palvelualueella. Kainuun hankintatoimi tukee hankintayksiköitä. Sopimuskauden aikana hankintatoimi vastaa tilaajavastuun mukaisten velvoitteiden tarkastamisesta sekä hinnanmuutos- ja sopimusmuutosneuvotteluista ja kirjallisten reklamaatioiden tekemisestä ja sopimusten seurannasta omien tekemiensä sopimusten osalta.

4.3 Yhteishankinta ja kuntien välinen hankintayhteistyö

Kunta päättää, mitkä hankinnat toteutetaan hajautetusti tai keskitetysti. Eri vastualueiden tarvitsemat samankaltaiset tuotteet tai palvelut tulee mahdollisuuksien mukaan hankkia keskitetysti joko oman organisaation puitteissa tai hankintayhteistyössä.

Puitejärjestely on tapa toteuttaa hankinnat kokonaisuutena kilpailuttamisedun saamiseksi. Kun hankintayksiköllä on usein toistuvia hankintoja, jotka yksittäisinä hankintoina alittavat kansallisen kynnysarvon, mutta esimerkiksi tilikauden ajalta yhteenlaskettuna ylittävät sen, kannattaa hankinnat kilpailuttaa suurempana kokonaisuutena. Hyvän hankintakäytännön vaatimukset täytyvät yksittäisten tilausten kohdalla automaattisesti, kun puitejärjestelyt kilpailutetaan hankintalainsäädännön menettelytapasäännösten mukaisesti.

Puitesopimuksilla rationalisoidaan hankintakäyttäytymistä velvoittamalla tilaajat käyttämään voimassa olevia sopimuksia. Sotkamon kunta on mukana Kainuun hankintarenkaassa. Lisäksi kunnalla voi olla sitoumuksia KL-Kuntahankinnat Oy:n puitesopimukseen. Ennen hankintaan ryhtymistä onkin syytä selvittää, onko Sotkamon kunta mukana hankinnan kohdetta koskevassa puitesopimuksessa.

4.4 Hankintojen sähköistyminen

Julkisia hankintoja ohjaavassa uudessa hankintadirektiivissä veloitetaan siirtymään sähköisiin menetelmiin. Sotkamon kunnassa hyödynnetään sähköisiä työvälineitä hankintojen operatiivisen toteutuksen ja hankintasopimusten hallinnan tukena. Pienhankinnat (kansallisen kynnyksiarvon alittavat hankinnat) ilmoitetaan pienhankintaportalissa. Kansallisen kynnyksiarvon ylittävät hankinnat ilmoitetaan HILMAssa. EU-kynnyksiarvot ylittävät hankinnat tulee ilmoittaa EU-laajuisesti. EU-hankintailmoitukset tehdään myös HILMAssa, josta ne toimitetaan automaattisesti julkaistavaksi Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosassa (S-osa) sekä TED- tietokannassa (Tenders Electronic Daily).

4.5 Hankinta- ja tilaajavastuulait

Hankintalain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuolisia mahdollisuuksia tarjota tavaroita, palveluita ja rakennusurakointia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa. Hankintayksikön on käytettävä hyväksi olemassa olevat kilpailuolosuhteet, kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia tasapuolisesti ja syrjimättä sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Julkisia hankintoja sitovat laissa asetetut hankintojen kynnyksiarvoihin sidotut periaatteet. Hankintalakia sovelletaan EU-kynnyksiarvot ja kansalliset kynnyksiarvot ylittäviin hankintoihin. Näiden lisäksi Sotkamon kunta on määrittänyt kunnan sisäisellä ohjeella raja-arvoja hankintojen toteutukselle ja näiden vastuulle. Kynnyksiarvolla tarkoitetaan yksittäisen hankinnan suurinta mahdollista ennakoitua arvoa. Ennakoitu arvo määrittelee osaltaan myös sen, sovelletaanko hankintaan kansallista menettelyä vai EU-menettelyä. Euromääräiset voimassa olevat kynnyksiarvot löytyvät HILMASTA <http://www.hankintailmoitukset.fi/fi/docs/kynnyksiarvot/> Kynnyksiarvoja euromääräisesti pienempiin hankintoihin ei sovelleta hankintalakia. Näitä pienhankintoja toteutetaan Sotkamon kunnassa tämän ohjeen kohdan 7 mukaisesti.

4.6 Viestintä

Strategisesti tärkeiden hankintojen viestintä suunnitellaan heti, kun hankinnan suunnittelu käynnistetään. Viestintäsuunnitelmassa määritetään eri kohde- ja sidosryhmien kontaktoinnin viestit, tavoitteet ja kanavat sekä aikataulut ja vastuut. Viestinnän suunnittelu ohjaa miettimään hankintaprosessin vaiheita ja jäsentää hankinnan toteutusta.

Sotkamon kunnan hankinta-asiakirjat löytyvät kunnan nettisivuilta osoitteesta: www.sotkamo.fi / hankinnat.

Esimerkkejä hankinnan strategisen- ja operatiivisen suunnitteluvaiheiden sekä toteutusvaiheen viesteistä, tavoitteista ja kanavista



4.7 Hankintasopimusten hallinta ja sopimuskauden aikainen talouden seuranta

Laadukas, kustannustehokas ja tilaaajan muuttuviin tarpeisiin vastaava hankinta edellyttää sopimuskauden aikaista toteuman seurantaa. Hankittujen tuotteiden ja palveluiden laadun valvontaa tulee kehittää nykyisestäään paitsi seurantamittareiden niin myös sopimusrikkomuksista asetettavin sanktioin. Sanktioiden lisäksi sopimusten vaikuttavuutta tulee lisätä kannustavuudella. Sopimuksen aikainen kehittäminen edellyttää, että hankinnan suunnitteluvaiheessa on määritetty seurannan ja kannusteiden peruseriaatteet, joita tarkennetaan sopimusvaiheessa.

Uudet hankintasopimukset taltioidaan sähköisessä muodossa kunnan omassa asianhallintajärjestelmässä tai Sotkamon kunnan ollessa mukana yhteishankinnassa Kainuun hankintarenkaan sopimusjärjestelmässä. Voimassa olevista kunnan omista hankintasopimuksista siirretään sopimukset, jotka jatkuvat vuodelle 2018 tai sitä pidemmälle. Tavoitteena on, että kaikki voimassa olevat hankintasopimukset ovat sähköisessä muodossa vuoden v. 2020 loppuun mennessä.

5. Laatuvaatimukset

5.1 Yleiset laatuvaatimukset

Hankintayksiköllä on oikeus päättää hankittavan tavaran, palvelun ja rakennustyön sisällöstä, laajuudesta ja laadusta. Laadun määrittäminen tapahtuu kunkin toiminta-alueen erityistarpeiden pohjalta. Hankintayksiköllä on perusvastuu siitä, että laatuvaatimukset asetetaan riittävän korkeiksi.

Hankinnoissa on huolehdittava siitä, ettei laatuvaatimuksia aseteta korkeammiksi, kuin mitä kulloinkin on tarpeellista. Tarjouspyyntöasiakirjoihin on sisällytettävä kaikki hankinnan toteuttamisen kannalta tarpeelliset laatu koskevat tiedot, jotta kilpailuun osallistuvat voivat saada oikean käsityksen tilaajan tarpeista ja hankkeen yksityiskohdista. Muita kuin tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjä vaatimuksia ei voida käyttää tarjousten vertailussa.

Tarjouspyynnössä esitettävät laatu koskevat vaatimukset voivat koskea esimerkiksi:

- toimittajan toiminnallisia valmiuksia, ellei niitä ole voitu ottaa riittävästi huomioon jo yrityksen kelpoisuutta arvioitaessa
- tavaraan, palveluun tai rakennustyöhön kohdistuvia ominaisuuksia
- laadunvarmistusta
- sovellettavia standardeja
- teknisiä erityisvaatimuksia
- koulutusta, kokemusta
- ympäristövaikutuksia
- energiansäästöä
- huoltoa ja varaosien saatavuutta
- kestävä kehitystä.

5.2 Tekniset eritelmät

Jos tarjouspyyntöasiakirjat sisältävät tavaran ominaisuuksia koskevia vaatimuksia, kuten teknisiä eritelmiä, ne tulee laatia noudattaen EU:n puiteissa vahvistettua yleistä hankintasanastoa (CPV). Hankintasanasto perustuu EU:n parlamentin ja neuvoston asetukseen n:o 2195/2002.

Hankintasanastoa käytetään hankinta-asetuksen mukaisesti suppeammin EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa verrattuna ne ylittäviin hankintoihin.

Tehtävän määrittelyä koskevia teknisiä eritelmiä ei saa laatia siten, että ainoastaan tietyn valmistajan tuote voi tulla kysymykseen.

5.3 Laadunvarmistus ja -valvonta

Tavaran, palvelun tai rakennustyön laatu määritellään lähtökohtaisesti tarjouspyynnössä ja sen teknisissä liitteissä. Tilaaja voi laatujärjestelmän sijasta edellyttää toimittajalta muuta dokumentoitua laadunvarmistusta. Laadunvarmistuksen kohdalla voidaan viitata eri toimialoja koskevien yleisten sopimusehtojen mahdollisiin laadunvarmistusta koskeviin määräyksiin.

Ennen hankintapäätöksen tekoa voi olla tarpeen ottaa laite koekäyttöön. Laitteiden koekäyttöön ottamisesta päättävät tulosyksiköiden vastuuhenkilöt. Koekäytöstä on tehtävä laitteen omistavan yrityksen kanssa kirjallinen koekäyttösopimus.

6. Hankinta leasingrahoituksella

Sotkamon kunta on allekirjoittanut 21.12.2017 rahoitusleasingin puitesopimuksen Kuntarahoitus Oyj:n kanssa.

Sopimuksen limiitti on 1 000 000 euroa (alv 0 %) ja sopimus kattaa **pienlaitteiden, ajoneuvokaluston sekä muun käyttöomaisuuden** vuokraohteet.

Sopimus tulee voimaan 1.1.2018 alkaen ja jatkuu toistaiseksi voimassaolevana.

Tarkemmat sopimusehdot löytyvät puitesopimuksesta. (talousjohtajan viranhaltijan päätös 20.12.2017 § 3)

Toimintaohjeena on, että 1.1.2018 alkaen kunnassa tehtävät uudet leasing-hankinnat saatetaan Kuntarahoituksen kanssa solmitun puitesopimuksen piiriin.

Rakentaminen leasing-rahoituksella tehdään erillispäätöksellä.

7. Pienhankinnat

Kansalliset kynnysarvot alittavissa pienhankinnoissa ei sovelleta hankintalakia, muutoin kuin hankintaaikaisua koskevan muutoksenhakusäännöksen osalta (HankL 135 §).

Hankintalaissa kuvatut yleiset periaatteet – avoimuus, tasapuolisuus, syrjimättömyys ja suhteellisuus (oikeasuhtaisuus) – tulevat sovellettavaksi sekä kansallisen kynnysarvon ylittäviin että alittaviin hankintoihin (pienhankintoihin). Yksityiskohtaiset menettelytavat tulee siis viime kädessä valita näiden periaatteiden mukaisesti.

Pienhankinnoissa tulee noudattaa myös muun lainsäädännön (hallintolaki, kuntalaki) velvoitteita ja hyvän hallinnon yleisiä periaatteita sekä jäljempänä kuvattuja pienhankintaohjeita.

7.1 Hankinnan arvon laskeminen

Hankintojen arvon laskemisessa on huomioitava, että arvo lasketaan pidemmän aikavälin tarkastelulla ja kokonaisuuksina (toiminnalliset yksiköt). Kun hankintayksiköllä on usein toistuvia hankintoja, kannattaa hankinnat kilpailuttaa suurempana kokonaisuutena yhteenlaskettuna tilikauden ajalta. Esimerkiksi paljon käytetyt puitejärjestelyt saavat maksimissaan olla voimassa neljä vuotta. Näissä tapauksissa hankinnan arvoon arvioidaan kaikki kyseisen hankinnan piiriin kuuluvat ostot neljän vuoden ajalta.

Hankintalaissa lisäksi täsmennetään, että ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, kaikkien osien ennakoitu arvo on otettava huomioon hankintasopimuksen ennakoitua kokonaisarvoa laskettaessa. Tämä liittyy hankintojen pilkkomiskieltoon. Tällä tarkoitetaan kieltoa pilkkoa hankinta eriin tai kieltoa laskea sen arvoa poikkeuksellisin menetelmin tämän lain säännösten soveltamisen välttämiseksi. Tavarahankintaa tai palveluhankintaa ei myöskään saa liittää rakennusurakkaan tai hankintoja muutoin yhdistellä keinotekoisesti hankintalain säännösten soveltamisen välttämiseksi.

Koska Sotkamon kunta pyrkii suunnitelmalliseen hankintatoimeen ja hankintojen kokoamiseen loogisiksi kokonaisuuksiksi, hankinnan arvoa laskettaessa on otettava huomioon kaikkien yksittäisten toiminnallisten yksiköiden hankintojen ennakoitu kokonaisarvo. Vain, jos erillinen toiminnallinen yksikkö vastaa itsenäisesti hankinnoistaan tai tietyistä hankintojen ryhmistä, arvot voidaan ennakoida asianomaisen yksikön tasolla.

7.2 Pienhankintaraja ja ohjeiden soveltamisala

Näitä ohjeita sovelletaan tavara- ja palveluhankinnoissa, jotka ovat arvoltaan 5 000 – alle 60 000 euroa (pienhankintaraja) ja joille ei ole voimassa olevaa kilpailutettua sopimusta tai puitejärjestelyä (sopimustoimittajaa). Jos sopimustoimittaja ei kuitenkaan pysty vastamaan johonkin tiettyyn erityistarpeeseen (perusteltavissa oleva esim. tekninen ominaisuus) ja hankinta on hankinnan arvo oikeaoppisesti laskettuna yllä mainitun rajan sisällä, on yksiköllä oikeus tehdä hankinta näitä ohjeita noudattaen.

Hankkeiden rahoittajien ohjeet ovat ensisijaisia pienhankintaohjeeseen nähden. Jotkut rahoittajat saattavat vaatia hankinnan nimenomaista kilpailuttamista tai vähintään näyttöä, että hankinta perustuu jo toteutettuun ja voimassa olevaan kilpailutukseen.

Hankinnat yksityiseen käyttöön kunnan laskutuksen kautta tai varastoista ovat kiellettyjä kokonaan. Kiertäviltä kauppiailta tehtävät hankinnat ovat kiellettyjä.

7.3 Suositeltavat hankintamenettelyt pienhankinnoissa

Laki antaa mahdollisuuden soveltaa pienhankintoihin huomattavasti kevyempiä menettelysääntöjä. Tarkoitus on pitää sekä tarjoajien että tilaajien työmäärä näiden hankintojen osalta kohtuullisena suhteessa saavutettaviin hyötyihin. Tilaajan tulisi kuitenkin tietoisesti pyrkiä vaikuttamaan kilpailun syntymiseen ja sitä kautta pidemmällä tähtäimellä markkinoiden kehittymiseen.

Hankinnoissa, joiden arvolisäveroton arvo oikeaoppisesti laskettuna jää alle 5 000 euroa, ei tarvitse arvioida hankintaprosessin vaiheita eikä sopivan hankintamenettelyn valintaa. Pienissäkin hankinnoissa tulee kuitenkin huomioida tavara- ja palvelutoimittajien tasapuolinen kohtelu.

Pääsääntöisesti alle 5 000 euron hankinnasta ei tarvitse tehdä hankintapäätöstä. **Pienhankinnan arvon ylittäessä 5 000 euroa, tulee tehdä kirjallinen hankintapäätös muutosohjeineen.** Päätökseen tulee kirjata myös tehdyn päätöksen vaikutus paikallisesti (paikallinen yritystoiminta / työllisyys - yritysvaikutusarviointi).

Hankintapäätöksen suhteen myös rahoittajan ohjeet ovat ensisijaisia.

7.4 Menettelyvaihtoehdot pienhankinnoissa

7.4.1 Kevyt rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä pyydetään tarjouksia etukäteen hyväksi ja luotettavaksi arvioiduilta toimittajilta. Tässä menettelyssä toimittajien arviointi ja valinta tehdään pääsääntöisesti ennen tarjouspyyntöjen lähettämistä. Tarjoukset voidaan toimittaa esim. sähköpostitse. Tarjouspyynnön täsmennyksiä voidaan tehdä myös puhelimitse. Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksytyjen tarjousten perusteella. Hinta voi olla ainoa vertailuperuste.

7.4.2 Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä kaikki hankinnasta kiinnostuneet tarjoajat voivat tehdä tarjouksen ja kaikki otetaan mukaan tarjouskilpailuun. Pienhankinnoissa suositellaan käytettäväksi tilanteissa, jossa tarjouksen tekijällä ei ole etukäteen tietoa mahdollisista tarjoajista ja tarjonnasta.

Avoimen menettelyn käyttö edellyttää hankinnasta ilmoittamista. Ilmoittamisen laajuus on suhteutettava ilmoittamisesta saatavissa olevaan hyötyyn. Ilmoittaminen tehdään pienhankintaportalissa, sillä HILMA –ilmoittamiskanava soveltuu vain kansallisen ja EU – kynnysarvon ylittävälle hankinnoille.

Tarjouspyyntö ja tarjoukset tulee tehdä tässä menettelyssä kirjallisena, muilta osin voidaan soveltaen toteuttaa samoja periaatteita ja menettelytapoja kuin kevyessä rajoitetussa menettelyssä.

7.4.3 Suora osto

Suorassa ostossa tilaaja suorittaa hankinnan ilman tarjouspyyntömenettelyä tai tekee hankintapäätöksen tarjouskilpailua järjestämättä vain yhdeltä toimittajalta.

Suorissa ostoissa kannattaa hyödyntää kilpailua ja markkinoilla olevaa tarjontaa sekä antaa esim. paikallisille yrittäjille mahdollisuus osallistua tasapuolisesti hankintakilpailuun hankinnan arvoon katsomatta. Joskus kuitenkin on todettava, että kilpailuttaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Näin ainakin silloin, jos kilpailutuksesta aiheutuvat kustannukset ylittävät odotetun taloudellisen hyödyn tai jopa koko hankinnan arvon. Ei ole tarkoituksenmukaista, että ylimitoitettut kustannukset turhaan koituvat sekä tilaajien että tarjoajien vahingoksi.

Suora osto pienhankinnoissa on mahdollista silloin, kun tavarain tai palvelun laatu sekä hintataso ovat tiedossa. Muita erityisiä syitä voivat olla esim. erityinen kiire tai tilanne, jossa mahdollisia tarjoajia on poikkeuksellisesti vain yksi.

Kun tilaaja päättää tehdä suoran oston, on päätöksen perustuttava markkinatietoisuuteen olemassa olevasta tarjonnasta ja vallitsevasta hintatasosta.

On huomioitavaa, että suora osto pienhankinnoissa ei yhtäläisyyksistään huolimatta ole sama asia kuin hankintalain mukainen suorahankinta, jonka käytölle on hankintalaissa säädetty omat perusteet (HankL40 §).

Suorat ostot ja suorahankinnat ovat aina poikkeus hankintakäytäntöön.

7.5 Oikeusturvakeinot

Pienhankinnoista ei voi tehdä valitusta markkinaoikeudelle.

Näissä on käytettävissä hankintaoikaisun (tilaajalle) lisäksi kunnallinen oikaisuvaatimus.

7.6 Hankintasopimus

Kirjallista hankintasopimusta pienhankinnoista ei ole välttämätöntä tehdä. Sopimus on kuitenkin suositeltavaa tehdä silloin, kun hankinta on suuri, hankinta tapahtuu pitkän aikavälin kuluessa/kuluttua tai hankintaehdoista voi syntyä tulkintaa.

7.7 Ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat

Kuten laatu- ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökulmat (työllisyysmahdollisuudet, ihmisarvoinen työ, sosiaalisten oikeuksien ja työoikeuksien noudattaminen, sosiaalinen osallisuus mukaan lukien vammaiset henkilöt, yhdenvertaiset mahdollisuudet, kaikille sopiva suunnittelu) tulisi pyrkiä huomioimaan hankintamenettelyn eri vaiheissa (määrittely, soveltuvuusvaatimukset, vertailuperusteet) ja mahdollisuuksien mukaan myös pienhankinnoissa.

Vähintäänkin toimittajilta tulisi edellyttää, että he sopimuskauden aikana toimitettavien tavaroiden ja palveluiden tuottamisessa kunnioittavat ihmisoikeuksia ja työelämän perusoikeuksia (vähintään yleisiä ympäristö-, terveys- ja turvallisuusvaatimuksia), Motivan hankintapalvelusta löytyy vinkkejä ympäristönäkökohtien huomioimiseksi.

7.8 Hankintaprosessin keskeiset vaiheet pienhankinnoissa

7.8.1 Hyvien toimittajien kartoittaminen – kelpoisuuden tarkastaminen

Ensin tilaajan tulee arvioida mahdollisen ilmoittamisen tarve ja laajuus sekä päättää, kuinka monelta ja miltä toimittajilta tarjouksia pyydetään.

Markkinakartoitus on mahdollista toteuttaa Kainuun hankinta-asiamiehen avustuksella. Hänellä on laajat yrityskontaktit ja siten valmius auttaa tämän markkinakartoituksen tekemisessä.

Soveltuvat tarjoajat voidaan pienhankinnoissa valita jo ennen tarjouspyynnön esittämistä. Tällöin hankintaprosessin painopiste on markkinoiden kartoittamisessa.

7.8.2 Tarjoajien kelpoisuuden arviointi pienhankinnoissa

Jos tarjoajien kelpoisuusarviointi kokonaan tai osittain jää toteutettavaksi tarjousten saamisen jälkeiseen aikaan, on suositeltavaa pyytää soveltuvuusehtojen täyttymisestä pelkästään vakuus. Vasta voittaneelta tarjoajalta tulee pyytää vaaditut kaupalliset todistukset.

7.8.3 Vertailuperusteet ja laatutekijät pienhankinnoissa

Pienhankinnoissa tavoitellaan siis yksinkertaisia ja kustannustehokkaita menettelyjä ja siksi tarjouspyyntöön perustuvia laatukriteerejä on syytä käyttää harkiten. Mitä vähemmän vertailuperusteita käytetään, sitä vähemmän hankinta vaatii työtä ja asiantuntemusta. Laatutekijöitä toki kannattaa hyödyntää. Niiden pisteyttämisen sijaan suositellaan asetettavaksi tietty hankinnan minimitaso hankinnan kuvauksissa ja/tai teknisissä erittelyissä. Näin laatu on otettu karsivana kriteerinä huomioon ja silti vertailu voidaan tehdä halvimman hinnan mukaan. On huomioitavaa, että minimitason määrittely vaatii aina perehtyneisyyttä markkinoilla olevaan tarjontaan.

7.8.4 Tarjouspyynnön muoto

Myös pienhankinnoissa tarjouspyyntö tulisi ensisijaisesti tehdä kirjallisena (esim. sähköpostitse). Suullinen menettely voi joissakin tapauksissa olla perusteltua (kiireelliset, yksinkertaiset hankinnat). Tämän lisäksi tarjouksen pyytäjä vastaa tarjouspyynnön kysymysten ja annettujen vastausten dokumentoinnista, jotta tieto voidaan mahdollisesti myöhemmin jäljittää (tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu).

7.8.5 Hankintapäätös

Hankintapäätös on pienhankinnoissa tehtävä ensisijaisesti kunnan asianhallintajärjestelmässä (Dynasty). Perustelujen laajuus on suhteutettava hankinnan arvoon. Huomioitavaa on, että hankinta-asiakirjat ovat julkisia hankintasopimuksen jälkeen huomioiden salassapitoon liittyvät lainsäädännölliset perusteet.

7.8.6 Hankintapäätösvalta

Sotkamon kunnan johtavien viranhaltijoiden päätäntävallassa olevien hankintojen hankintarajat:

<i>Kunnanjohtaja</i>	<i>60 000 €:n asti</i>
<i>Talousjohtaja</i>	<i>60 000 €:n asti</i>
<i>Maaseutupäällikkö</i>	<i>avoin</i>
<i>Tekninen johtaja</i>	<i>60 000 €:n asti</i>
<i>Tulosityksikön pääll:t, tekninen sektori</i>	<i>20 000 €:n asti</i>
<i>Ympäristötekniinenlautakunta</i>	<i>yli 60 000 €</i>
<i>Sivistysjohtaja</i>	<i>60 000 €:n asti</i>
<i>Kasvatusjohtaja</i>	<i>40 000 €:n asti</i>
<i>Tulosityksikön johtajat ja virkarehtorit</i>	<i>15 000 €:n asti</i>
<i>Koulunjohtajat</i>	<i>5 000 €:n asti</i>
<i>Sivistyslautakunta</i>	<i>yli 60 000 €</i>

8. Kilpailutusmenettelyt

8.1 Kansallisen kynnsarvon ylittävät hankinnat

Avoim menettely

Avoimessa menettelyssä kaikki halukkaat voivat tehdä tarjouksen. Hankinnasta ilmoitetaan julkisten hankintojen sähköisessä ilmoitusportaalissa. Avointa menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun hankitaan selkeästi määriteltäviä tuotteita tai palveluita. Lisäksi yleensä edellytetään, että kysymyksessä on hankinta, joka voidaan ratkaista vain hinnan perustella ja joissa potentiaalisten tarjousten tekijöiden määrää on suuri. Hankintalaissa mainittu tarjoajien teknisiä, taloudellisia ja muita edellytyksiä koskeva soveltuvuuden arviointi tapahtuu avoimessa menettelyssä vasta tarjousten jättämisen jälkeen.

Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö tekee hankintailmoituksen julkisten hankintojen sähköisessä ilmoitusportaalissa, josta yritykset saavat tiedon tulevasta hankinnasta. Hankinnasta kiinnostuneet yritykset jättävät ns. osallistumishakemuksen. Hankintayksikkö valitsee ilmoittautuneiden joukosta ne yritykset, jotka täyttävät hankintayksikön hankintalain mukaisesti asettamat vaatimukset.

Hankintayksikkö voi rajoitetun menettelyn yhteydessä ennalta rajata niiden ehdokkaiden lukumäärän, joille tarjouspyyntö lähetetään. Lukumäärä tai sitä koskeva vaihteluväli on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Vastaavasti hankintayksikkö voi määritellä ehdokkailta vaaditut ominaisuudet noudattaen hankintalaista ilmeneviä perusteita. Tarjoajia on kutsuttava hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä, vähintään viisi, todellisen kilpailun varmistamiseksi.

Rajoitettua menettelyä käytettäessä tarjousajan on oltava vähintään 40 päivää kirjallisen tarjouspyynnön lähettämisestä lukien. Jos hankintayksikkö on aikaisemmin julkaissut ennakkoilmoituksen, joka on lähetetty Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimistoon viimeistään 52 päivää ja aikaisintaan 12 kuukautta ennen hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisemista, voidaan tarjousaikaa lyhentää.

Neuvottelumenettely

Hankinta voidaan erityisin perustein suorittaa hankintalaista ilmenevällä neuvottelumenettelyllä. Neuvottelumenettely poikkeaa avoimesta ja rajoitetusta menettelystä siinä, että toimittajaa valittaessa sallitaan siirryttäväksi neuvottelumenettelyyn tai neuvottelumenettelyä käytetään itsenäisenä etukäteen ilmoitettuna valintamenettelynä.

Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullinen neuvottelumenettely on perinteistä neuvottelumenettelyä kehittyneempi käytettäväksi monimutkaisissa hankinnoissa. Sen soveltamisen edellytyksistä on säädetty hankintalaissa. Hankittavaa tavaraa, palvelua tai rakennustyötä ei voida aina määritellä niin tarkoin, että tarjouksen tekijät voisivat antaa hankintayksikölle yksityiskohtaisen tarjouksen. Tällaisissa tilanteissa hankintakilpailu voidaan toteuttaa kilpailullisella neuvottelumenettelyllä. Kilpailuttamisen perustana on hankintayksikön laatima hankinnan tavoitteita ja sisältöä koskeva hankekuvaus, jonka pohjalta kilpailullinen neuvottelumenettely käydään.

Puitejärjestely

Puitejärjestelynä hankintalaissa tunnettu hankintamenettely vastaa pääsääntöisesti perinteistä puitesopimusten kilpailuttamista. Puitejärjestelyjen mukaiset sopimukset ovat eräänlaisia raamisopimuksia, joiden kaikki ehdot, kuten suoritemäärät, eivät ole selvillä hankintakilpailun aikana.

Hankinta ilman kilpailuttamista (suora hankinta)

Suorassa hankinnassa hankintayksikkö suorittaa tilauksen ilman tarjouspyyntöä tai tekee hankintapäätöksen tarjouskilpailua järjestämättä vain yhdeltä tai useammalta toimittajalta pyydetyn tarjouksen perusteella. Suora hankinta on sallittu vain hankintalaista ilmenevin erityisin perustein, joita on tulkittava suppeasti. Suora hankinta on mahdollista mm. silloin, kun vain tietty toimittaja pystyy toteuttamaan hankinnan tai kun ennalta arvaamattoman syyn aiheuttaman kiireen johdosta hankintaa ei ehditä kilpailuttaa.

8.2 EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat

EU-kynnysarvon ylittävissä kilpailutuksissa hankintalaki edellyttää, että hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto toimitetaan sähköistä muotoa käyttäen. Mikäli sähköistä kilpailutusjärjestelmää ei käytetä, hankinta aloitetaan ilmoittamalla siitä julkisten hankintojen sähköisessä Hilma-ilmoitusportaalissa (www.hankintailmoitukset.fi). Ilmoituksina tunnetaan ennakoilmoitus, hankintailmoitus ja jälki-ilmoitus, joilla on nimensä mukainen tarkoitus. Hankinnoissa tulee huomioida hankintalain mukaiset ilmoituksen vähimmäismääräajat.

Hankintalain tarkoittamissa EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa sovelletaan laissa määrättyjä yksityiskohtaisia menettelytapoja ja toiminta-aikoja.

9. Kynnysarvot ylittävistä hankinnoista ilmoittaminen

Hankintalain tarkoittamista kynnysarvot ylittävistä hankinnoista on ilmoitettava kansallisesti tai EU:n laajuisesti sen mukaan, miten hankintalaissa ja sen perusteella annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään. Erityisalojen hankintalain tarkoittamissa hankinnoissa ilmoittamisvelvollisuus koskee vain EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja.

Hankintayksikön on laadittava ja julkaistava EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa ennakoilmoitus/kausi-ilmoitus varainhoitovuonna toteutettaviksi suunnitelluista tavarahankinnoista ja ns. ensisijaisista palveluhankinnoista tuoteryhmittäin sekä olennaiset tiedot kynnysarvon ylittävistä rakennushankkeista, siten kuin hankintalaissa ja -asetuksessa edellytetään.

Hankintayksikön, joka aikoo hankkia tavaraa, palveluja tai toteuttaa rakennushankkeen on julkaistava hankintailmoitus, jossa hanke on yleisellä tasolla yksilöity. Hankintailmoitusten

tekemisestä on hankintalaissa samoin kuin sähköistä ilmoituskanavaa koskevassa HILMA-kanavan käyttöä koskevissa ohjeissa yksityiskohtaiset menettelytapaohjeet.

Hankintailmoituksen julkaisussa kansallisen kynnyksarvon ylittävissä ja EU-kynnyksarvon ylittävissä käytetään sähköistä kilpailutusjärjestelmää. Hankintayksikkö voi julkaista hankintailmoituksen myös muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä, kuten sanoma- tai ammattilehdissä taikka omilla Internet-sivuillaan. Ilmoitusta ei saa julkaista muualla ennen kuin se on julkaistu Internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi.

Kansallisten ja EU-kynnyksarvojen ylittävissä hankinnoissa tietojen toimittamisessa käytettävien sähköisten välineiden ja niiden teknisten vaatimusten on oltava syrjimättömiä, yleisesti saatavilla ja yhteensopivia yleisesti käytössä olevan tieto- ja viestintäteknologian kanssa.

Hankintayksikön on lähetettävä EU- kynnyksarvot ylittävissä hankinnoissa voittaneesta tarjouksesta jälki-ilmoitus lain edellyttämässä määräajassa. Jälki-ilmoituksen avulla EU:n kilpailuviranomaisilla on mahdollisuus seurata sisämarkkinoiden toimivuutta.

10. Sopimus

Hankinnasta tehtävä sopimus tehdään noudattaen sopimuksen tekemistä koskevia voimassa olevia yksityisoikeudellisia säännöksiä, kuten oikeustoimilakia. Hankintalaki edellyttää, että hankintapäätöksen tekemisen jälkeen laaditaan kirjallinen sopimus. Hankintasopimusten ollessa yksityisoikeudellisia sopimuksia, hankintojen kilpailuttamiseksi ja sopimusten laatimisen helpottamiseksi niiden yhteydessä voidaan käyttää alan yleisiä sopimusehtoja, kuten julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja JYSE 2014, rakennusurakan yleisiä sopimusehtoja YSE 1998, konsulttitoiminnan yleisiä sopimusehtoja KSE 1995, valtion tietokonehankintojen yleisiä sopimusehtoja VYSE tai IT-2010 ja muita asianomaista hankintatehtävää koskevia sopimusehtoja.

10.1 Sopimusehdot

Sotkamon kunta pääsääntöisesti vaatii toimittajien noudattavan hankintojen yleisiä sopimusehtoja. Tavarahankinnoissa sovelletaan pääsääntöisesti JYSE 2014 TAVARAT sopimusehtoja ja palveluhankinnoissa JYSE 2014 PALVELUT -sopimusehtoja. IT hankintoihin puolestaan sovelletaan usein julkisen hallinnon IT hankintojen yleisiä sopimusehtoja (JIT 2015). Muita alakohtaisia ja sovellettavaksi tulevia sopimusehtoja voivat olla mm. konsulttitoiminnan yleiset sopimusehdot (KSE 2013) ja rakennusurakan yleiset sopimusehdot (YSE 1998).

Ehtojen soveltuvuus ja käytettävyys on ratkaistava ~~sekä kynnyksarvon ylittävissä että~~ alittavissa hankinnoissa (pienhankinnat) tapauskohtaisesti.

Näissä sopimusehdoissa otetaan kantaa mm. maksuehtoihin, viivästymisiin, takuuasioihin, hintamuutoksiin jne.

Jos pienhankintaan kirjataan sovellettavaksi ym. yleisiä sopimusehtoja ja joiltakin osin sovitaan poikkeavasti, tulee hankinta-asiakirjoihin teksti muotoilla alkavaksi esim. ”poiketen JYSE 2014 TAVARAT”.

11. Erinäiset määräykset

Tarjouksen, hankintaa koskevan sopimuksen tai sen tulkintaa koskevan asian käsittelyyn tai tavaran tai palvelun tarkistamiseen osallistuvan henkilön tulee olla esteetön. Esteellisyydestä hankinta-asioissa on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty kuntalaissa ja hallintolaissa.

Hankintoja koskevien asiakirjojen julkisuus riippuu hankinta-asian käsittelyvaiheesta. Asiakirjojen julkisuudessa noudatetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) eli julkisuuslain säännöksiä. Hankintaviranomainen ei saa ilman asianosaisen suostumusta käyttää oikeudettomasti tietoja, jotka liittyvät tarjouksen tehneen elinkeinonharjoittajan liike- tai ammattisalaisuuteen.

Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä eli niin sanottu tilaajavastuulaki (1233/2006) tuli voimaan 1. tammikuuta 2007. Lain mukaan tilaajan tulee ennen vuokratyövoiman käyttöä koskevan sopimuksen tai alihankintasopimuksen tekemistä pyytää sopimuspuoleltaan selvitys lakisääteisten velvoitteiden noudattamisesta ja sovellettavista työehdoista. Selvitysvelvollisuuden laiminlyönnistä voi seurata laiminlyöntimaksu. Tilaajavastuulaissa tilaajalla tarkoitetaan sitä, joka käyttää vuokrattua työntekijää tai jonka työtiloissa tai työkohteessa työskentelee alihankintasopimukseen perustuvaa työvoimaa.